

Artsen zonder Grenzen vestigt aandacht op ondervoeding

Schrijnende honger

Henk Maassen

Met de actie 'Starved for Attention' vraagt Artsen zonder Grenzen aandacht voor de ondervoeding van een groot deel van de wereldbevolking. Het is een onderwerp waarmee nog buitengewoon veel gezondheidswinst valt te behalen.

Ondervoeding is epidemisch. Nog nooit in de geschiedenis waren zo veel mensen ondervoed of leden zo veel mensen honger. Afgelopen jaren zijn er wereldwijd 250 miljoen mensen met honger bijgekomen. Het totaal aantal mensen dat ondervoed is, bedraagt nu meer dan 1 miljard. Ondervoeding is bovendien de – grotendeels vermijdbare – oorzaak van meer dan een derde van de kindersterfte (3,5 tot 4 miljoen doden per jaar). En een recent rapport van het *International Food Policy Research Institute* voorspelt dat het nog erger wordt: over veertig jaar zullen nog eens 25 miljoen kinderen extra ondervoed zijn als gevolg van klimaatverandering.

Kritische periode

De deskundigen zijn het overigens niet eens over de beste maat voor ondervoeding. Een BMI van 16-18,5 zou op ondervoeding duiden, een BMI van minder dan 16 op sterke ondervoeding. Maar volgens de WHO ligt de mediane BMI van gezonde, vijfjarige kinderen bij 15. Bij een afkappunt van 16 zou wereldwijd meer dan de helft van alle kinderen ondervoed zijn.

Intussen is er wel voldoende bewijs voor het belang van goede voeding voor moeder en kind, en bewijs ook voor de schadelijke langetermijengevolgen van slechte voeding. Dat is bijvoorbeeld te lezen in het recent verschenen boek *Baby's van de hongerwinter* van Tessa Roseboom en Ronald van de Krol (MC 22/2010: 997). Eensgezindheid is er bovendien over het bestaan van een 'kritische periode' waarin schade nog kan worden hersteld: vanaf de zwangerschap tot de leeftijd van twee jaar. Na twee levensjaren is schade door ondervoeding waarschijnlijk onomkeerbaar.

Wat effectieve maatregelen zijn, is genoegzaam bekend. Die zijn simpel en mits tijdig toegepast doeltreffend. Zo zijn miljoenen sterfgevallen door infectieziekten te voorkomen door voedingssupplementen of micronutriënten als vitamine A en zink. Bloedarmoede is te voorkomen door ijzer en foliumzuur, mentale retardatie door jodium. Weinig interventies in de gezondheidszorg zijn zo kosteneffectief volgens gezondheidseconomen als dit soort maatregelen.

Volgens de beroemde (gezondheids)econoom en Nobelprijswinnaar Amartya Sen geselen ondervoeding en honger de mensheid sowieso onnodig. Er is meer dan genoeg voedsel voor de hele wereldbevolking. Het probleem is de oneerlijke verdeling ervan en het tekort aan middelen om een eerlijke distributie te bevorderen.

Politiek

De kwestie is dat *public health experts* al deze kennis onvoldoende bijeenbrengen om de alarmbel te laten rinkelen en beleid te maken, aldus The Lancet in een kritisch commentaar vorig jaar. Dat betekent overigens niet dat er een

Starved for Attention

'Starved for Attention' is een project van Artsen zonder Grenzen en fotobureau VII dat op 1 juni wereldwijd is gelanceerd om aandacht te vragen voor ondervoeding. Artsen zonder Grenzen vroeg zeven fotografen om ondervoeding op verschillende plekken in de wereld in beeld te brengen, van oorlogsgebieden tot opkomende economieën. Het project werpt licht op de oorzaken en de bestrijding van het probleem.

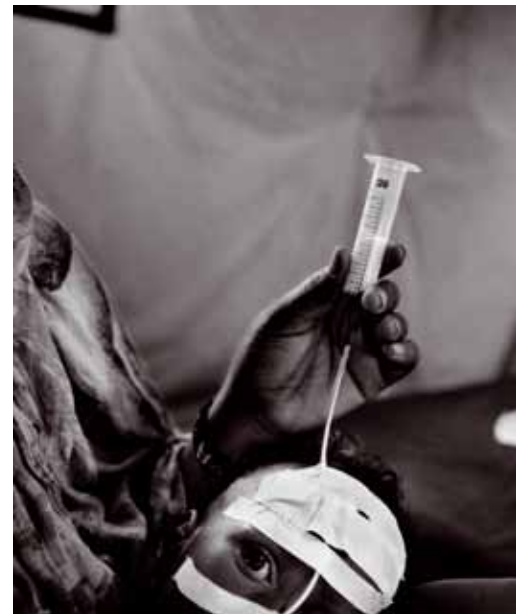
In Bangladesh is de helft van alle kinderen onder de vijf jaar slecht gevoed, en één op de drie sterft aan de honger. Ondervoede moeders baren vroeggeboren baby's en de meisjes die het overleven, groeien op tot ondervoede vrouwen die ook weer vroeggeboren baby's krijgen.

Beeld: Ron Haviv, VII, Hollandse Hoogte

Mexico besteedt jaarlijks 3,25 miljard euro aan medische hulp voor de allerarmsten en aan voedselhulp voor zwangere vrouwen en kleine kinderen.

Beeld: John Stanmeyer, VII, Hollandse Hoogte.

Djibouti kent één van de hoogste percentages acute ondervoede inwoners ter wereld. Een team van Artsen zonder Grenzen probeert de explosieve noodsituatie onder controle te houden.
Beeld: Marcus Bleasdale, VII, Hollandse Hoogte

Natasha, een alleenstaande moeder in Burkina Faso, vecht elke dag om haar anderhalf jaar oude zoontje te voeden. Haar magere inkomen stelt haar voor een onmogelijke keuze: voedsel óf medicijnen kopen voor haar drie kinderen.
Beeld: Jessica Dimmock, VII Network, Hollandse Hoogte

De economie in India bloeit, maar miljoenen inwoners merken daar weinig van. Een kwart van alle slecht gevoede mensen in de wereld is Indiër. Onder hen meer dan 8 miljoen kinderen.
Beeld: Stephanie Sinclair, VII, Hollandse Hoogte

Websites met aanvullende informatie vindt u bij dit artikel op www.medischcontact.nl.

magic bullet bestaat die het probleem als sneeuw voor de zon kan laten verdwijnen. Ondervoeding heeft medische consequenties, maar is qua aanpak vooral een politiek vraagstuk. Volgens *The Lancet* begint die aanpak met onderwijs aan en economische, sociale en politieke empowerment van vrouwen: pas als vrouwen in probleemgebieden volwaardige burgers zijn, is te verwachten dat verbeteringen in de voedselvoorziening van moeder en kind ook duurzaam zullen zijn.

Nationaal voedingsplan

Verder zouden alle probleemlanden de beschikking moeten hebben over dieetrichtlijnen en tabellen waarin de nutriëntencompositie van lokaal voedsel is op te zoeken. Ze zouden daarmee nationale voedingsplannen moeten opstellen, en vooral deskundigen moeten opleiden die onderzoek doen als basis voor goed lokaal beleid.

Steeds is het daarbij oppassen voor een te drastische overgang van ondervoeding naar een op westerse leest geschoeid dieet. Mensen komen dan van de regen in de drup. In India bijvoorbeeld maken sommige bevolkingsgroepen momenteel een snelle transitie door van ondervoeding naar overvoeding. Bijna nergens is de incidentie van hart- en vaatziekten en diabetes zo hoog.